

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Hodnocení kvality spolupráce

Vsetín

Silvia Zat'ková

Únor 2020

Obsah

Obsah	2
1. Seznam použitých zkratk	4
2. Manažerské shrnutí	5
3. Základní terminologie	6
3.1 Sociální vyloučení	7
4. Metodologie a cílová skupina evaluace	8
5. Limity procesní evaluace	10
6. Popis výchozího stavu spolupráce aktérů v lokalitě	11
7. Popis klíčových aktivit realizovaných v lokalitě v rámci spolupráce	12
8. Vyhodnocení spolupráce z perspektivy zapojených aktérů	14
8.1. Fungování PS, koordinace a síťování místních aktérů	14
Motivace místních aktérů	16
Spokojenost s organizací PS	17
Komunikace a řešení problémů	18
Vnímání KIV ze strany členů PS	20
Udržitelnost	21
9. Zhodnocení spolupráce	22
10. Zdroje a literatura	23

Seznam grafů:

Graf 1 Míra souhlasu s vybranými výroky ohledně významu dokumentu MPI	15
Graf 2 Míra souhlasu s vybranými důvody účasti na PS	17
Graf 3 Míra spokojenosti s organizací setkávání PS.....	17
Graf 4 Míra souhlasu s vybranými výroky o spolupráci s ASZ	18
Graf 5 Míra souhlasu s výroky ohledně fungování a atmosféry setkávání PS	19
Graf 6 Míra souhlasu s vybranými výroky ohledně spolupráce s Agenturou	20
Graf 7 Hodnocení KIV 1 a KIV 2 členy a členkami pracovní skupiny	21

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Harmonogram hodnocení výsledků spolupráce	10
Tabulka 2 Realizace jednotlivých KA ve městě Vsetín.....	12
Tabulka 3 Potřeba většího zapojení institucí nebo OSPOD do spolupráce pro rozvoj IKV.....	16

1. Seznam použitých zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování, odbor Ministerstva pro místní rozvoj ČR
IKV	inkluzivní a kvalitní vzdělávání
LP	lokální partnerství
KIV	konzultant/ konzultantka inkluzivního vzdělávání
MAP	místní akční plán
MPI	místní plán inkluze
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NNO	nevládní nezisková organizace
OSPOD	oddělení sociálně-právní ochrany dětí
OPZ	Operační program Zaměstnanost
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SŠ	střední škola
SV	sociální vyloučení
SVL	sociálně vyloučená lokalita/lokality
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SZ	sociální znevýhodnění
Šablony	Šablony pro MŠ a ZŠ – podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování
ZŠ	základní škola

2. Manažerské shrnutí

Město Vsetín vstoupilo do spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování v roce 2016. Specifikem vstupu do spolupráce bylo vyjednání si podmínek spolupráce s tehdejší starostou. Jednalo se o závazek korektní komunikace problému sociálního začleňování. Během spolupráce byly vzneseny námitky ke komunikaci ze strany města, Agentura ve spolupráci setrvala. Hlavním motivem byla pro město Vsetín oblast bydlení.

V oblasti vzdělávání vznikly na počátku dvě pracovní skupiny – skupina zaměřená na předškolní vzdělávání a skupina zaměřená na ZŠ, SŠ a neformální vzdělávání. Obě skupiny se nepodařilo udržet, dnes fungují obě v rámci jedné skupiny.

Hodnocení spolupráce ze strany aktérů působících v oblasti vzdělávání ve Vsetíně bylo kladné, a to zejména hodnocení zaměstnankyň ASZ. Dle výsledků Hodnoticích zprávy o dopadech projektu nedošlo ve městě ke koordinaci aktérů působících ve vzdělávání. Projekt KPSVL se městu nepodařilo úspěšně napsat a školy si aktivity na podporu IKV zajišťují samostatně, využívají k tomu výzvy Šablon nebo spolupráci s MAP.

Dle odpovědí v dotazníku aktéři ve vzdělávání znají strategický dokument MPI a s obsahem jsou ztotožnění. Tvorba dokumentu byla pro aktéry nápomocná pro ujasnění priorit v oblasti IKV.

DOPORUČENÍ:

Důraz na počátku navazování spolupráce

Pro zlepšení kvality spolupráce je důležité vyjasnit možnosti spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování. Nastavit, co město i členové pracovní skupiny mohou očekávat – jednotlivé fáze spolupráce a jejich výstupy, frekvence setkávání, administrativní zátěž, možnosti projektového poradenství a podání projektové žádosti. Navrhované opatření může předejít nedorozuměním a nereálným očekáváním. Dle některých členů pracovní skupiny jim nebylo jasné, proč vlastně některé aktivity dělají. Je zde i riziko, že pro některé aktéry není jasné popsání, k čemu pracovní skupiny sloužily a jaký byl význam práce na strategickém dokumentu místní akční plán.

DOPORUČENÍ PRO PARTNERY V LOKALITĚ:

Zřízení pozice koordinátora inkluze na městě

Pro město se nezvýší administrativní zátěž, vznikne komunikační kanál mezi zaměstnancem Agentury a městem a členy pracovní skupiny. Koordinátor zajišťuje setkávání se všech významných aktérů v oblasti vzdělávání, mapuje potřeby jednotlivých škol pro rozvoj IKV. Dále má pozice koordinátora potenciál i jako podpůrná personální kapacita pro období psaní projektových žádostí. Koordinátor by měl dobře znát potřeby jednotlivých škol, díky čemuž může napomoci při tvorbě projektové žádosti. V případě Vsetína se městu nepodařilo úspěšně

podat projekt na podporu inkluzivního vzdělávání. Důvodem mohou být i nereálná očekávání ze strany aktérů ve Vsetíně. Žádost nebyla úspěšná pro překryv financování aktivit a opatření s financováním ze Šablon.

Dobrá praxe ze Vsetína

Při tvorbě a realizaci aktivit pro rozvoj inkluzivního vzdělávání realizovaných Agenturou pracovala konzultantka pro inkluzivní vzdělávání v týmu s **expertkou na mediaci**. Spolupráce byla přínosná při tvorbě koncepcí intervencí v lokalitě (např. příprava a realizace workshopů).

3. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. Jejím dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci je síťování a propojování relevantních místních aktérů, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. lokální partnerství (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Obec vytváří ve spolupráci s pracovní skupinou pro vzdělávání a zástupci ASZ (lokální konzultant a konzultant pro inkluzivní vzdělávání) místní plán inkluze v oblasti vzdělávání (MPI).

Cílem MPI je systematizace opatření na podporu inkluzivního vzdělávání v obci v rámci místní vzdělávací soustavy. Plán je vypracován na dobu 3 let. Návrh plánu obsahuje identifikaci problémů v oblasti inkluzivního vzdělávání a rámcový návrh možných opatření řešících daný problém. Opatření přijatá v rámci MPI řeší především problematiku zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření, zejména zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků socioekonomicky znevýhodněných a pocházejících z odlišného kulturního prostředí, tj. dětí a žáků žijících v sociálně vyloučených lokalitách či ohrožených sociálním vyloučením, a problematiku desegregace škol. V návaznosti na desegregaci škol a kvalitu vzdělávání zmíněných cílových skupin může MPI obsahovat opatření zaměřená na kapacity škol a školských zařízení vyplývající z potřeb území s ohledem na cílové skupiny.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

MPI je zpracován v kontextu předpokládaného demografického a sociálně ekonomického vývoje a s ohledem na efektivitu vzdělávací soustavy v místě a na počty výše zmíněných skupin. Pro nastavení opatření také slouží analýza místní vzdělávací sítě, která popisuje místní vzdělávací síť jak kvalitativně, tak kvantitativně; jsou zjišťovány systémové bariéry v přístupu ke vzdělávání a navrhována opatření na jejich překonávání.

ASZ dlouhodobě odborně mapuje problém sociálního vyloučení a možnosti jeho řešení a snaží se o rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. V lokálních samosprávách působí ve prospěch implementace nových způsobů práce představovaných především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Sociální problémy se snaží pojmenovávat přesně, v celé jejich šíři a s ohledem na jejich příčiny, čímž umožňuje změnu vnímání problémů aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž řada lokálních politiků vidí jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na značné limity. Základní limit tvoří skutečnost, že ASZ nedisponuje žádnými pravomocemi vůči obcím a samosprávám ani vlastními finančními zdroji. Sehrává tak úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen velmi omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky, neboť nemá žádné legislativní ani exekutivní pravomoci. ASZ je tedy pouze zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány značné finanční zdroje. Projektové poradenství¹ v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

3.1 Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají ztížený přístup ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení. Současně snižuje jejich možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

¹ projektovým poradenstvím v tomto smyslu rozumíme „odbornou podporu územních celků a jejich partnerů při přístupu k čerpání fondů EU, zejména v návaznosti na KPSV 2021+, včetně vydávání stanovisek o souladu projektů s PSZ“ (ASZ 2021).

Mezi základní indikátory sociálního vyloučení patří materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování, kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, které se často mezigeneračně reprodukuji (např. životní styl samotných sociálně vyloučených). Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také v současné době odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

Dopady sociálního vyloučení na oblast vzdělávání jsou komplexní a projevují se v několika rovinách. Obecně lze ale říct, že děti/žáci vyrůstající v prostředí sociálního vyloučení mají menší vzdělanostní šance a jsou častěji předurčeny ke školnímu neúspěchu než jejich vrstevníci. To je dáno různými faktory individuálního a strukturálního charakteru, jakými jsou například ekonomický status rodiny, dosažené vzdělání rodičů, segregace vzdělávacího systému, nedostupnost podpůrných služeb, a další. Z hlediska školské legislativy, lze tyto děti/žáky označit za děti/žáky se SVP z důvodu odlišných životních podmínek. V praxi školám a školským poradenským zařízením chybí jednotné a srozumitelné nástroje, které by pomohly tyto děti/žáky bezpečně identifikovat. Jedním z důsledků je skutečnost, že údaje ve školských výkazech často neodpovídají reálné přítomnosti těchto dětí/žáků ve třídách.

4. Metodologie a cílová skupina evaluace

Předmětem evaluace je projekt „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“. Hlavním cílem projektu je v zapojených obcích dosáhnout uplatnění

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

principů kvalitního a inkluzivního vzdělávání (IKV) na participativním základě a vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj opatření vzniklých v průběhu projektu na lokální úrovni. Klíčové aktivity (KA) projektu představují realizační nástroje ASZ na místní úrovni (spolupráce s územím, podpora odborné spolupráce, aktivizace relevantních aktérů, metodická podpora a výzkumy, analýzy a evaluace). Realizací jednotlivých KA se vytvářejí výstupy. Výstupy klíčových aktivit jsou vstupní analýza, existence a činnost pracovní skupiny Vzdělávání (PS), místní plán inkluze (MPI), poskytování projektového poradenství, komunikační plány, workshopy, semináře, stáže.

Cílem evaluace je zhodnocení procesu spolupráce ve všech klíčových aktivitách projektu vycházejících ze spolupráce s místními aktéry, se zvláštním zřetelem k dopadům na síť místních aktérů. Pokud tedy chceme zkoumat kvalitu spolupráce, ptáme se především, *jak se těmto aktérům daří spolupracovat* při naplňování výše zmíněných klíčových aktivit za účelem podpory inkluzivního a kvalitního vzdělávání. Klíčovými aktéry se rozumí osoby či skupiny zahrnuté do evaluovaného projektu nebo ovlivněné evaluovaným projektem. Klíčoví aktéři jsou identifikováni v evaluačním designu. Z povahy projektu se jedná primárně o zástupce ASZ (koordinátora inkluzivního vzdělávání), zřizovatele škol a školských zařízení (ŠŠZ), školy, školská zařízení, neziskové organizace, rodiče a další. Konkrétněji, cílem evaluační zprávy je:

1. zhodnocení spolupráce při tvorbě vstupní analýzy,
2. zhodnocení spolupráce v rámci PS,
3. zhodnocení průběhu tvorby a schvalování MPI,
4. zhodnocení spolupráce při nastavování komunikační strategie,
5. zhodnocení poskytovaného projektového poradenství,
6. zhodnocení průběhu veřejných workshopů, seminářů a stáží a jejich vlivu na aktivizaci místních aktérů.

Smyslem hodnocení průběhu spolupráce je získat zpětnou vazbu ke spolupráci obcí a ASZ, zaměřenou na zjišťování, co fungovalo, co nefungovalo a co by se mělo zlepšit, a celkově zhodnotit kvalitu spolupráce i účinnost a adekvátnost postupů ASZ.

Ukazatele kvality spolupráce chápeme v těchto dimenzích:

- koordinace a síťování místních aktérů,
- hodnocení KIV ze strany členů PS,
- spokojenost s organizací PS a kvalita organizačního zajištění,
- motivace místních aktérů,
- komunikace a řešení problémů,
- projektové poradenství,
- udržitelnost neboli schopnost místních aktérů nastavovat a naplňovat společné cíle i po ukončení spolupráce s ASZ.

Proces evaluace se řídil dle „Manuálu pro evaluaci individuálního projektu OPVVV (Agentura pro sociální začleňování 2020). Při evaluaci kvality spolupráce ve městě Vsetín, která probíhala v listopadu až v lednu, byla data sbírána prostřednictvím těchto metod:

- dotazníkové šetření mezi místními aktéry,
- polostrukturovaný rozhovor s KIV,
- polostrukturované rozhovory se zástupci (dvou ZŠ, jedné MŠ, jeden zástupce města, dva zástupci NNO),
- desk research z veřejně přístupných zdrojů.

Sesbíraná kvalitativní a kvantitativní data byla analyzována se zřetelem na zachování anonymity klíčových aktérů. Kvalitativní data byly spíše doplňková, sloužila pro doplnění kontextu lokality. Hlavní metodou sběru dat bylo dotazníkové šetření Hodnocení partnerství.

Tabulka 1 Harmonogram hodnocení výsledků spolupráce

Aktivita	Obsah činnosti	Datum
1. mikrotým + 1. kontrolní den	Nastavení a odsouhlasení postupu	Listopad 2020
Desk research	Sekundární analýza dat	Listopad 2020
Evaluační design	Vytvoření evaluačního designu v spolupráci s KIV a expertem na evaluaci: prověření cílů, tvorba teorie změny, formulace evaluačních otázek, výběr evaluačních metod a nástrojů, vytvoření sítě aktérů a identifikace komunikačních partnerů, určení frekvence sběru dat	Listopad 2020
Tvorba evaluačních nástrojů	Identifikace potřeb dané SVL, výběr a tvorba vhodných evaluačních nástrojů (dotazníky, scénář rozhovorů)	Listopad 2020
Rekrutace respondentů	Napojení a domluvení termínů rozhovorů	Listopad/prosinec 2020
Sběr dat	Zaslání dotazníků hodnocení partnerství případná realizace individuálních rozhovorů s respondenty, rozhovory s členy pracovní skupiny, tj. ředitelé/ředitelky MŠ, ZŠ, MAS, NNO působící na území, odbor školství, manažer MPI atd.)	Prosinec 2020, leden 2021
Analýza dat	Čistění dat, triangulace, kódování etc.	Leden 2021
Psaní výzkumné zprávy	Formulace zjištění + doporučení	Leden 2021
Zpracování připomínek od ASZ	Zpracování interních připomínek	Červen 2021

5. Limity procesní evaluace

Evaluace kvality spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

V úvodu je potřebné zmínit, že jde o interní evaluaci. Z povahy interní evaluace vyplývá možné ohrožení v ovlivnění komunikačních partnerů, reliabilitě dat a možnost příznivé a méně kritické analýzy. Data, která jsou poskytována místními aktéry, mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

Na odstranění těchto limitů byla pro zjištění spokojenosti se spoluprací ASZ a členů pracovní skupiny vybrána jako hlavní metodologie kvantitativní. Data byla sbírána bez přítomnosti KIV, a to za pomoci dotazníkového šetření, které rozeslal samotný evaluátor či evaluátorka.

Dotazníkové šetření bylo vybráno na základě výstupů z pracovních skupin, výsledná návratnost nebyla zcela uspokojivá, míra návratnosti činila 25 %. Sběr dat probíhal na začátku roku 2021, kdy působení v terénu bylo ztíženo pandemickou situací, ředitelé škol byli zaneprázdněni i blízkým se vyhodnocením pololetí. Tyto okolnosti měly vliv jak na možnost zastihnout ředitele a ředitelky na telefonních číslech škol, tak na jejich ochotu a časové možnosti pro individuální rozhovory. Analýza značně trpí nenasyceností dat.

Jako kontrolní mechanismus byly vytvořeny tzv. mikrotýmy, tvořené dvěma evaluátory. Navzdory vnitřní kontrole však nelze vyloučit určité zkreslení dat. V projektu IKV je pak aplikována i tzv. externí průběžná evaluace zajištěná externími subjekty. Odbornost postupů evaluací je zároveň kontrolována tzv. interní oponentní skupinou ASZ.

6. Popis výchozího stavu spolupráce aktérů v lokalitě

Město Vsetín vstoupilo do spolupráce s ASZ v roce 2016, na základě druhé přihlášky. První byla zamítnuta kvůli situaci v SVL Poschlá. Pro ASZ bylo důležité vymezit si působení v lokalitě. Dle bývalé zaměstnankyně ASZ, která při zahájení spolupráce působila v lokalitě, ASZ neusilovala o vyřešení situace v podobě zrušení Poschlé. Takový cíl by nebyl reálný. Důležité bylo, aby v lokalitě dostaly podporu subjekty, které usilují o inkluzi. V oblasti bydlení měla vzniknout nová koncepce sociálního bydlení. Spolupráce byla podmíněna i závazkem korektního vyjadřování ze strany vedení města. Závazek byl součástí memoranda v čl. V. Rámce spolupráce a standardizovaných postupů². Dle L. Fuksové, členky Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, se partnerům nedařilo tento závazek dodržet. Z tohoto důvodu dne 15. 5. 2017 bylo diskutováno v rámci zasedání Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování, zda ASZ zůstane ve spolupráci se Vsetínem. O výsledku se nakonec nehlasovalo³.

² Obec se zavázala, že bude dbát o prointegrační politiku, o které bude informovat v médiích. Prezentace prointegrační politiky bude stát na toleranci a respektu. Rasistické, xenofobní a segregační postupy jsou důvodem pro ukončení spolupráce.

³ Zápis č. 1/2017 ze zasedání Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování dne 15. května 2017.

7. Popis klíčových aktivit realizovaných v lokalitě v rámci spolupráce

V tabulce 2 jsou zaneseny výsledky naplnění klíčových aktivit (dále KA), z pohledu intervenční logiky se podařilo dodržet postupu VÝZKUM (identifikace problémů na podkladu Vstupní analýzy) – PLÁNOVÁNÍ (tvorba MPI) – IMPLEMENTACE (realizace aktivit). Na zasedání prvního pléna lokálního partnerství dne 23. 9. 2016 byly nastaveny postupy a data setkání tak, aby umožnily dodržet intervenční logiku. Na druhém setkání LP 13. 12. 2016 byly představeny závěry vstupních analýz. Na setkání se také rozhodlo, že vzniknou dvě pracovní skupiny (PS) pro oblast vzdělávání. Skupiny byly rozděleny na skupinu zaměřenou na předškolní vzdělávání a skupinu zaměřenou na ZŠ, SŠ a neformální vzdělávání. Účelem PS bylo pomocí metody stromování zjistit potřeby a možnosti partnerů působících ve vzdělávání ve Vsetíně. Identifikované potřeby a možnosti sloužily pro tvorbu místního plánu inkluze. Při tvorbě MPI se vycházelo i ze strategického plánování MAP.

Strategický plán MPI byl ze strany ASZ schválen 28. 6. 2017 a byl zaměřen na období 2017–2020. Na konci roku 2020, kdy končí platnost MPI, započala evaluace – hodnocení kvality spolupráce a hodnocení výsledků spolupráce.

Tabulka 2 Realizace jednotlivých KA ve městě Vsetín

Klíčová aktivita	Název aktivity	Realizace	Komentář
KA1	Koordinace a síťování	Podzim 2016	Při koordinaci a síťování byla klíčovým partnerem vedoucí odboru školství a kultury, která byla během celé spolupráce dobrou zprostředkovatelkou informací mezi ASZ a aktéry v lokalitě
KA1	Podpora strategického plánování: příprava a schvalování MPI	28. 6. 2017 schválen Místní plán inkluze	Strategické plánování bylo provázáno s výsledky vstupní analýzy. Využita metoda stromování.
KA2	Poskytování odborné a projektové poradenství: využívání projektového	Podzim 2017	Podpora projektu pod záštitou města (nerealizován) Projekt Diakonie

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

	poradenství ASZ, podpoření žadatele o projekty		
KA3	Poradenství v oblasti komunikace: Komunikační plány, PR podpora	Komunikační strategie byla schválena během spolupráce	Strategie se zaměřuje na zlepšování spolupráce mezi školou a rodinou a zapojení rodičů do aktivit škol. Má za cíl podpořit význam aktivity naplňující MPI.
KA3	Podpora aktivizace místních aktérů: realizace akcí na podporu IKV (odborné workshopy, veřejná setkání), zapojení do dalších aktivit (např. zahraniční exkurze, tuzemské stáže)	Odborný workshop I – 11. 6. 2019 Veřejné setkání 19. 6. 2019 Odborný seminář II – 3. 9. 2020	Téma efektivní komunikace, zúčastnilo se 16 osob. Maškarní bál v kooperaci s Diakonií, zúčastnilo se 10 osob. Společně to zvládneme – promítání edukativního filmu a diskuse – účast 17 osob.
KA4	Analýzy místních vzdělávacích systému: realizace vstupní analýzy	Vstupní analýza: srpen – červen 2016	Probíhala paralelně se Vstupní analýzou pro oblast zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“ z operačního programu Zaměstnanost (dále OPZ–SZSZ).

V rámci implementačního období MPI byla ze strany města snaha o systémový projekt. Zájem o jednotný projekt pod vedením města měli i ředitelé ZŠ. Projekt podalo město dvakrát, avšak žádosti nebyly schváleny. Hlavním důvodem byl překryv některých plánovaných aktivit s již financovanými projekty z jiných zdrojů, například čerpání Šablon. Projekt byl ambiciózní co do rozsahu aktivit i do rozsahu finanční podpory (cca 50 mil.). Po dvou neúspěšných pokusech už nebyla snaha o revizi projektové žádosti a v rámci implementace MPI podaly projektové žádosti dvě organizace – Diakonie a Charita Vsetín. Pro všechny projekty byla k dispozici personální kapacita pro projektové poradenství ze strany ASZ.

Pracovní skupiny byly zřízeny z období tvorby MPI a dále fungovaly po e-mailu. Pro novou KIV bylo zpočátku důležité navázat vztahy. Chyběly jí informace nebo dokumenty ohledně lokality, měla k dispozici jenom MPI. KIV vnímala přínos v personálním obsazení metodického vedení ze strany ASZ, které podporovalo možnost vytvořit si vlastní pracovní tým a inkluzivní přístup.

Pro spolupráci byla KIV dostupná metodická podpora v oblasti komunikační strategie, která zastávala role facilitátorky a koučky. Metodické vedení z období 2016–2018 vykazovalo rysy leadershipu, motivovalo a naslouchalo, vedlo k systematické práci a hledání vlastních postupů. KIV oceňovala možnosti kooperace s ostatními kolegyněmi a kolegy.

V oblasti komunikace ASZ s místními aktéry bylo pro KIV důležité nastavení koncepce, která měla být jasně komunikována s aktéry v lokalitě. Udržení této koncepce ohrožovaly náhodné úkoly, které mohly aktéry přehlcovat.

8. Vyhodnocení spolupráce z perspektivy zapojených aktérů

V této části jsou představeny výsledky dotazníkového šetření Hodnocení partnerství, které bylo distribuováno mezi účastníky a účastnicemi PS. Členům pracovní skupiny zaslala vedoucí školského odboru e-mail, ve kterém požádala členy a členky o spolupráci při evaluaci, kterou prováděla zaměstnankyně ASZ.

8.1. Fungování PS, koordinace a síťování místních aktérů

Fungování pracovní skupiny

Pracovní skupinu Vzdělávání v roce 2020 tvořilo 36 členů, z čehož je 13 mateřských škol, 7 základních škol, 5 NNO, 2 organizace pro volný čas, 1 SOŠ, 4 zástupci města plus městská knihovna. Dle KIV se pracovní skupina scházela jednou za 3 měsíce a dle respondentů a respondentek se na setkání dařilo probrat vše důležité, případně když bylo zapotřebí, se setkání prodloužilo. KIV poskytovala podporu i prostřednictvím individuálních konzultací.

Koordinace

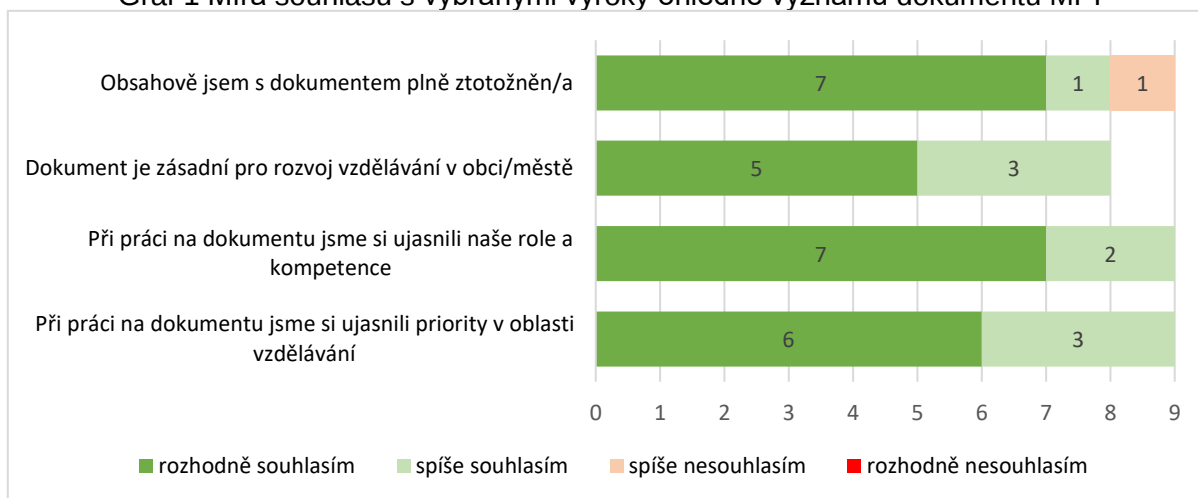
KIV měla na starosti koordinaci široké sítě aktérů, z nichž finanční podporu čerpaly jenom dvě instituce/organizace. Na základě rozhovorů pro potřeby analýzy o výsledků spolupráce někteří z aktérů hodnotili spolupráci jako ne zcela srozumitelnou během počátků vzniku LP. Dle výpovědí jim nebylo zcela jasné, k jakým účelům setkání slouží, respektive nerozuměli metodě stromování a tvorbě MPI. Dnešní optikou je dle odpovědí respondentů a respondentek hodnocena práce na tvorbě MPI a významu dokumentu pro rozvoj IKV spíše jako pozitivní. V grafu 1 je vidět jenom jedna spíše negativní odezva na obsahovou stránku dokumentu. Práce na dokumentu byla pro aktéry přínosná co do dělby kompetencí, ujasnění priorit. Značným limitem pro zaručení validity měření je počet odpovědí v dotazníků. Nevíme, jak spolupráci hodnotí více než dvě třetiny aktérů.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.

Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Graf 1 Míra souhlasu s vybranými výroky ohledně významu dokumentu MPI

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

Podle dotazovaných členů pracovní skupiny by do činnosti pracovní skupiny vzdělávání měli být zapojeni více zástupci Zlínského kraje (55 % dotazovaných) a poskytovatelé sociálních služeb (45 %). Jakým způsobem by se měla spolupráce prohloubit, v odpovědích nespecifikovali.

Významným zjištěním je, že respondenti zcela ojediněle uváděli vyšší zapojení OSPOD a nikdo neuvedl školská poradenská zařízení. Spolupráce mezi sociálním odborem a odborem školství není zcela jednoduchá, a to zejména kvůli odlišnému legislativnímu rámci, podle něž se jednotlivé odbory řídí. I vedoucí školního odboru uvedla příklad, kdy ředitelům škol není zcela jasné, jak postupovat v případech, kdy ve škole řešené situace, vyžadují spolupráci s rodiči, kteří nejsou dostupní. Pro takové situace byla vypracována metodika, kterou se ředitelé mohou řídit. Dle vedoucí odboru se jednalo o složitou situaci, kdy ředitelé v rámci svých kompetencí postupovali zcela v souladu s legislativou a stejně tak jednal OSPOD, avšak přímo pro řešenou situaci to bylo patové a neumožňovalo to okamžité řešení situace. Příkladem takové situace je řešení problémového chování žáků ve škole, které přímo ohrožuje pedagogy, jedná se například o fyzické napadení.

Tabulka 3 Potřeba většího zapojení institucí nebo OSPOD do spolupráce pro rozvoj IKV

Typ instituce	Počet odpovědi	%
Kraj	6	55
Obec	4	36
Poskytovatelé sociálních služeb	5	45
Pedagogičtí pracovníci	4	36
Neziskové organizace	2	18
Ředitelé MŠ	1	9
Ředitelé ZŠ	1	9
Ředitelé SŠ	1	9
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	1	9
Agentura pro sociální začleňování	1	9
Žádný	1	9
Školská poradenská zařízení	0	0

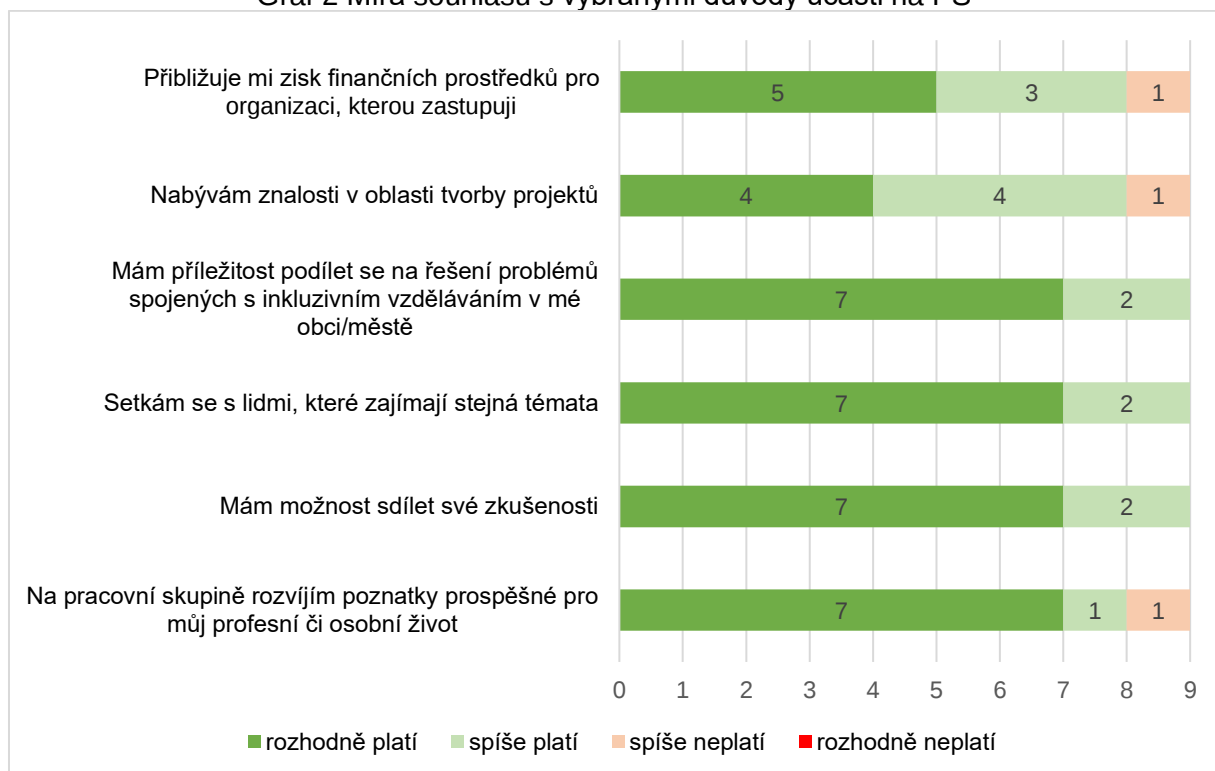
Poznámka: Otázka byla s možností více odpovědí.

8.2. Motivace místních aktérů

K účasti na jednání pracovní skupiny Vzdělávání nejvíce motivovala dotazované členy a členky pracovní skupiny příležitost podílet se na řešení problémů spojených s inkluzivním vzděláváním ve Vsetíně. Dále pro ně byla důležitá možnost setkat se s lidmi, které zajímají stejná témata a možnost sdílet své zkušenosti v oblasti. Naopak nejméně respondentů a respondentek souhlasilo s tím, že by jejich účast na jednání pracovní skupiny vedla k nabývání nových znalostí v oblasti tvorby projektů.

Graf 2 Míra souhlasu s vybranými důvody účasti na PS

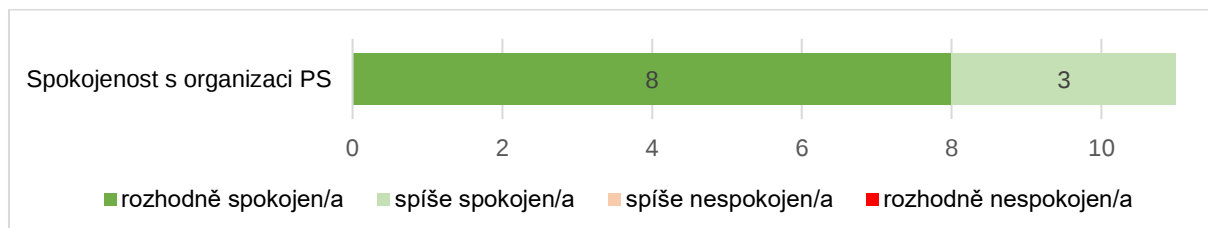

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

8.3. Spokojenost s organizací PS

Dotazovaní členové pracovní skupiny Vzdělávání byli téměř maximálně spokojeni s organizací setkávání pracovní skupiny.

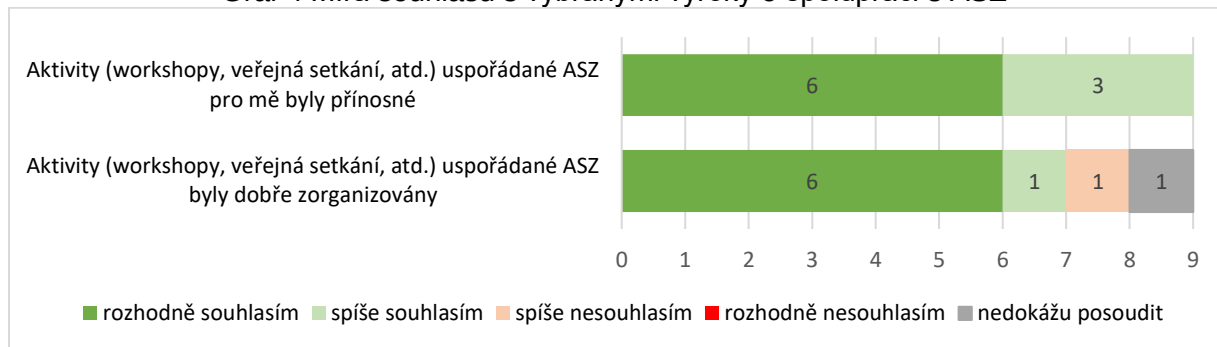
Graf 3 Míra spokojenosti s organizací setkávání PS

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

Z hlediska spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování nejvíce souhlasili dotazovaní členové a členky pracovní skupiny s tím, že aktivity pořádané ASZ byly dobře zorganizovány a byly přínosné.

Graf 4 Míra souhlasu s vybranými výroky o spolupráci s ASZ

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

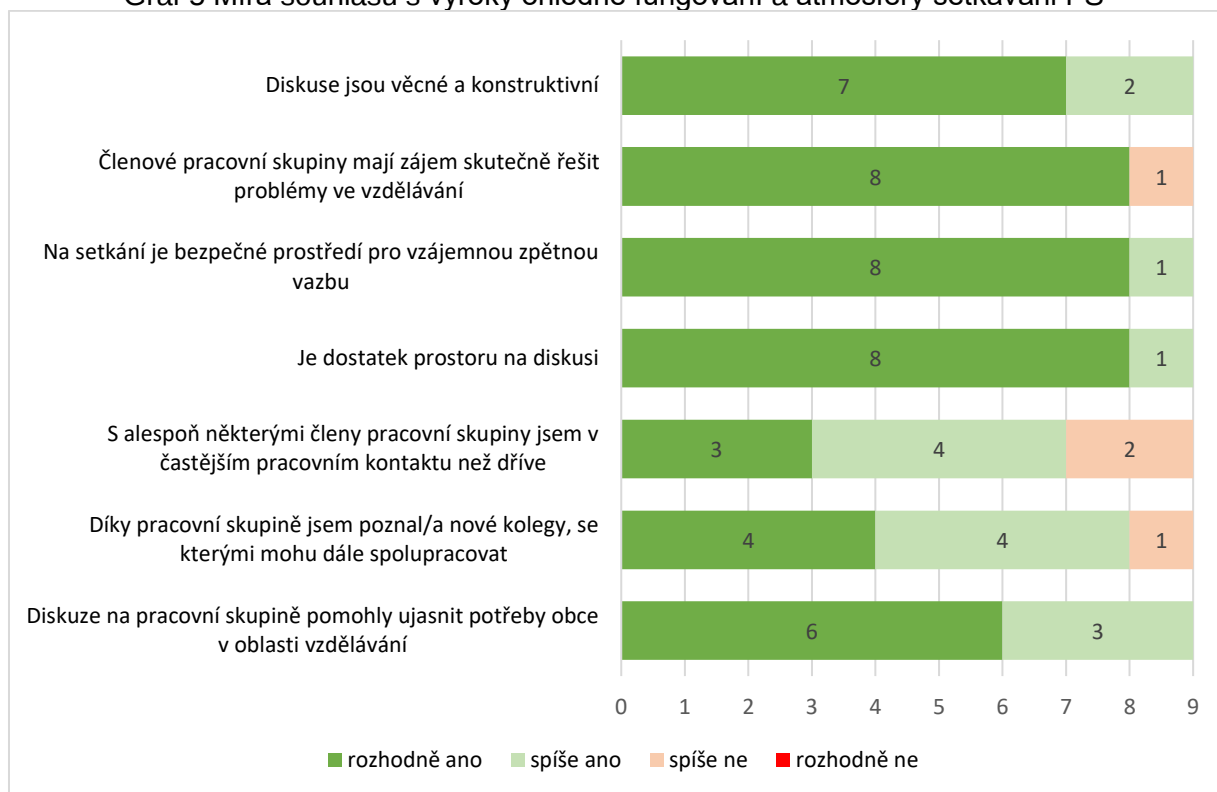
8.4. Komunikace a řešení problémů

Většina dotazovaných členů a členek pracovní skupiny rozhodně souhlasila s tím, že na setkání pracovní skupiny je bezpečné prostředí pro vzájemnou vazbu, že je zde dostatek prostoru na diskusi a diskuse jsou věcné a konstruktivní.

Dvě osoby uvádějí, že PS pro ně neznamenal přínos v oblasti sociálních vazeb, a proto neuvádějí, že by se potkávaly s někým z PS častěji než před vznikem PS. Dále pro jednu osobu ani nevznikly nové kolegiální vazby. Tuto odpověď je možné vztáhnout i ke kontextu hodnocení významu PS jako místa, kde je zájem řešit problémy vzdělávání. Je tak patrné, že jedna osoba nesdílí stejné nebo blízké postoje a názory jako ostatní členové a členky skupiny.

Graf 5 Míra souhlasu s výroky ohledně fungování a atmosféry setkávání PS

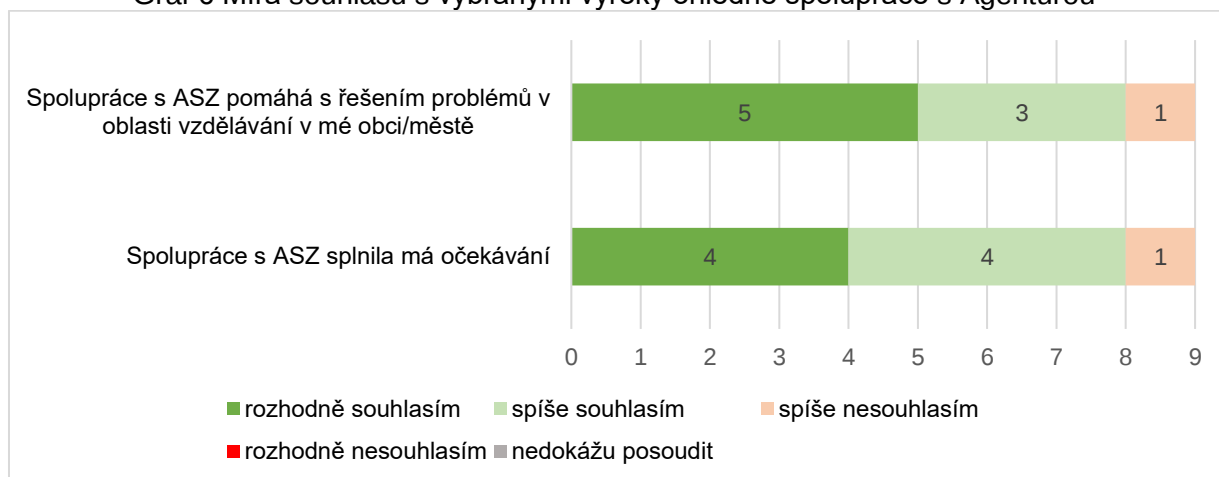

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

Pro posouzení přínosnosti spolupráce s ASZ je důležitým faktorem i to, zda byla naplněna očekávání, která aktéři měli na začátku. Zde se respondenti a respondentky spíše shodnou na naplnění očekávání, avšak míra naplněnosti není mezi respondenty a respondentkami stejná, čtyři osoby uvádějí zcela souhlas a čtyři osoby spíše souhlasí, že spolupráce s ASZ naplnila jejich očekávání. Jedna osoba uvádí, že spíše nesouhlasí s daným tvrzením ohledně naplnění očekávání.

Přínos spolupráce s ASZ v oblasti řešení je o něco pozitivněji hodnocen. Při porovnání s otázkou ohledně spolupráce mezi členy, je spolupráce s ASZ (graf 6) hodnocena o něco méně pozitivněji, i když ne negativně. Členové a členky vidí spíše přínos v jejich společném zapojení do řešení problematiky vzdělávání než ve spolupráci s ASZ.

Graf 6 Míra souhlasu s vybranými výroky ohledně spolupráce s Agenturou

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

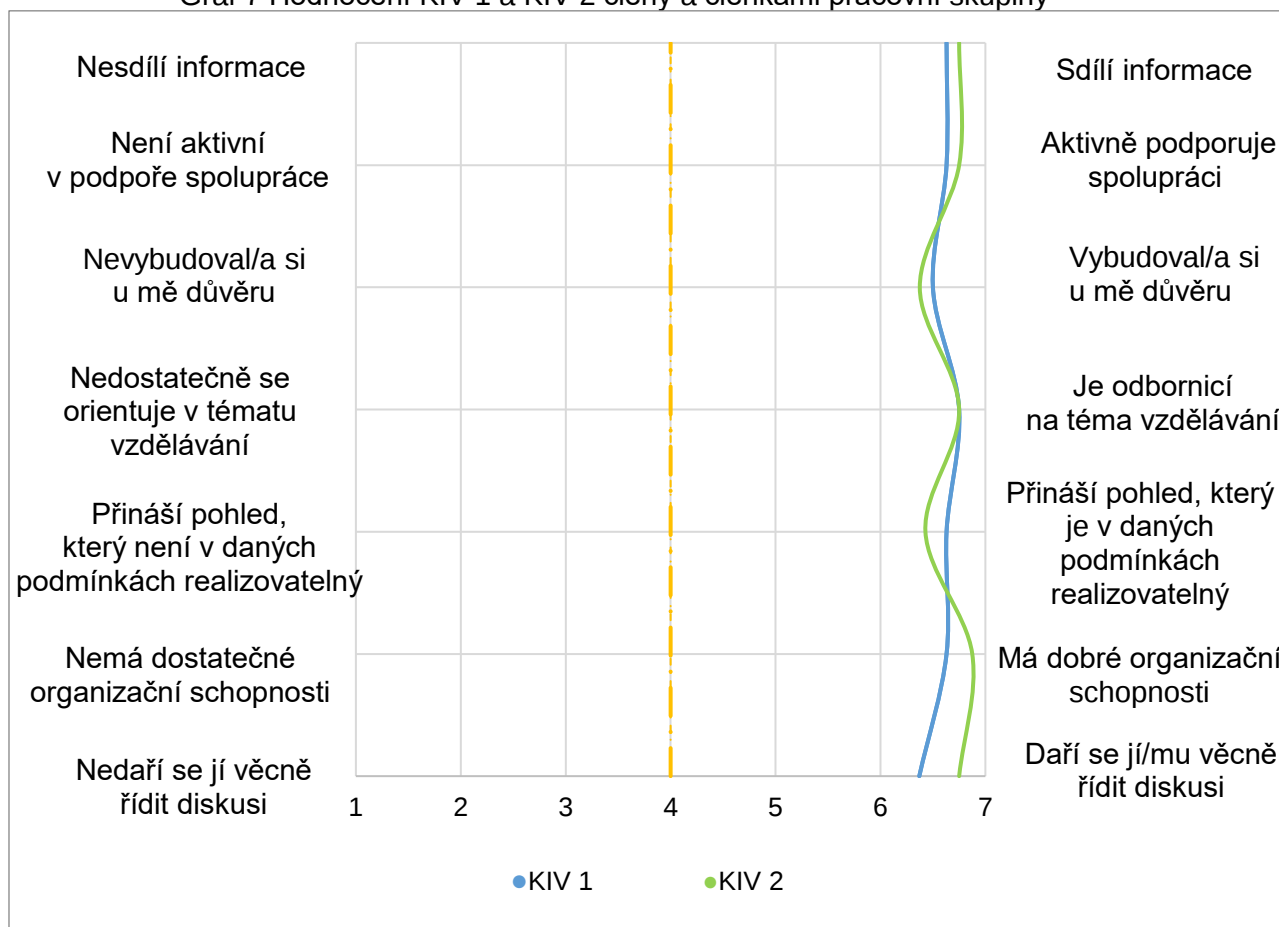
8.5. Vnímání KIV ze strany členů PS

Ve Vsetíně během spolupráce ASZ působily dvě konzultantky inkluzivního vzdělávání. Proto byly respondenti a respondentky požádáni o hodnocení obou osob. První KIV působila na začátku v období navázání spolupráce a tvorby MPI. Druhá KIV nastoupila po tom, co půl roku ve Vsetíně nepůsobila žádná osoba na dané pozici. Obě konzultantky byly hodnoceny členy a členkami pracovní skupiny kladně. Měly dobré organizační schopnosti, sdílely informace členům a členkám pracovní skupiny, uměly dobře řídit diskuzi a snažily se aktivně podporovat spolupráci. Jejich odborné schopnosti byly hodnoceny také kladně, dle odpovědí v dotaznících měly konzultantky reálné vize a přinášely členům PS pohled, který byl v lokálních podmínkách realizovatelný.

Výsledky dotazníků jsou prezentovány v grafu 7, kdy modrá čára prezentuje průměrné hodnocení KIV 1 a zelená čára označuje hodnocení KIV 2 v daných parametrech. Obě hodnocení jsou přimknutá k pravé straně okraje grafu, což tedy značí, že respondenti se přikláněli k hodnocením, která jsou uvedena na pravém okraji. Žlutá osa je orientační a představuje neutrální hodnoty odpovědí.

Graf 7 Hodnocení KIV 1 a KIV 2 členy a členkami pracovní skupiny

Zdroj: Data z dotazníků Hodnocení partnerství.

8.6. Udržitelnost

Pro udržitelnost realizovaných aktivit v oblasti rozvoje IKV je zcela zásadní otázkou financování aktivit. Při současném nastavení je významným faktorem schopnost tvorby projektových žádostí. Organizace, které realizují aktivity, mají zkušenosti v oblasti projektového plánování. Tito aktéři stojí před výzvou inovací metod práce s cílovou skupinou. Dle svých slov se přizpůsobují projektovým výzvám. V současné době ještě nemají konkrétní vizi, co by chtěli inovovat nebo nově realizovat, ale chtějí pokračovat v realizovaných aktivitách.

Udržitelnost spolupráce mezi členy PS dnes stojí na práci odboru školství a kultury, který je dle aktérů podpůrným aktérem ve Vsetíně. Ve Vsetíně působí dále MAP, který usiluje o rozvoj IKV. Samotné strategické plánování a tvorba MPI navazovala na koncepci MAP. Působení členů a členek PS ve skupině MAP není vyčerpávající. V současnosti čerpají projekty na podporu IKV ZŠ Rokytnice a ZŠ Luh.

9. Zhodnocení spolupráce

Město Vsetín usilovalo o spolupráci s ASZ již v minulosti. Spolupráce byla odmítnuta ze strany ASZ. Na počátku spolupráce ASZ s městem Vsetín, dle KIV, která měla na starosti tvorbu MPI, byla ze strany ASZ snaha nastavit si podmínky a možnosti spolupráce. Problémem byl způsob komunikace vedení města. Během spolupráce byly ze strany Rady vlády pro záležitosti romské menšiny vzneseny pochybnosti o dodržování způsobu komunikace, ke kterému se starosta zavázal. Navzdory námitkám Rady vlády pro záležitosti romské menšiny spolupráce pokračovala.

Značnou motivací pro město byla finanční podpora, o kterou město chtělo požádat. V oblasti vzdělávání se městu nepodařilo získat finance pro zaštitění aktivit. Město se pokusilo o podání projektu dvakrát. Z rozhovorů se zástupcem města vyplynulo, že pro město byla spíše prioritou oblast bydlení.

Úspěšnými žadateli byly jen dvě neziskové organizace. Z pohledu inovací se nejednalo o značně odlišné přístupy, ale spíše o podpoření již existujících služeb.

Dle odpovědí v dotazníkovém šetření byla spolupráce hodnocena kladně. Tvorbu a obsah MPI přijali kladně. Vnímali to jako možnost ujasnit si kompetence a role v rámci vzdělávání. Na pracovních skupinách se jim podařilo vytvořit bezpečné prostředí pro komunikaci. Aktéři se shodli, že mají zájem řešit problémy ve vzdělávání. Pro některé členy a členky představovaly PS obohacující rozšíření kolegiální sítě.

Během spolupráce se zdařilo realizovat tři aktivity, z toho dva odborné workshopy. První workshop se věnoval hodnotě vzdělávání. Téma bylo prezentováno pomocí filmu a následné diskusi. Druhý odborný workshop se zaměřil na téma efektivní komunikace, vytváření strategie, nenásilnou komunikaci, techniky mediace. Veřejné setkání bylo uspořádáno v kooperaci s Diakonií.

Působení KIV bylo hodnoceno pozitivně a zaměstnankyně ASZ si dokázaly získat důvěru. Z pohledu KIV se ale nepodařilo plně navázat spoluprací po pauze, kdy ve Vsetíně nepůsobil/a žádná KIV.

DOPORUČENÍ PRO ASZ:

Důraz na počátku navazování spolupráce

Pro zlepšení kvality spolupráce je důležité vyjasnit možnosti spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování. Stanovit, co město i členové pracovní skupiny mohou očekávat – jednotlivé fáze spolupráce a jejich výstupy, frekvence setkávání, administrativní zátěž, možnosti projektového poradenství a podání projektové žádosti. Navrhované opatření může předejít nedorozuměním a nereálným očekáváním. Dle některých členů pracovní skupiny jim nebylo jasné, proč vlastně některé aktivity dělají. Je zde i riziko, že pro některé aktéry není jasné popsitelné, k čemu pracovní skupiny sloužily a jaký byl význam práce na strategickém dokumentu místní akční plán. Vyjasnění by nemělo proběhnout jenom na formální úrovni, je potřeba mít i zpětnou vazbu od samotných aktérů, jak spolupráci rozumí a co očekávají.

DOPORUČENÍ PRO PARTNERY V LOKALITĚ:

Zřízení pozice koordinátora inkluze na městě

Pro město se nezvýší administrativní zátěž, vznikne komunikační kanál mezi zaměstnancem Agentury a městem a členy pracovní skupiny. Koordinátor zajišťuje setkávání se všech významných aktérů v oblasti vzdělávání, mapuje potřeby jednotlivých škol pro rozvoj IKV. Dále má pozice koordinátora potenciál i jako podpůrná personální kapacita pro období psaní projektových žádostí. Koordinátor by měl dobře znát potřeby jednotlivých škol, díky čemuž může napomoci při tvorbě projektové žádosti. V případě Vsetína se městu nepodařilo úspěšně podat projekt na podporu inkluzivního vzdělávání. Důvodem mohou být i nereálná očekávání ze strany aktérů ve Vsetíně. Žádost nebyla úspěšná pro překryv financování aktivit a opatření s financováním ze Šablon.

10. Zdroje a literatura

Agentura pro sociální začleňování. (2020). *Manuál pro evaluaci individuálního projektu OPVVV: Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami*, revize. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.

Zápis č. 1/2017 ze zasedání Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování dne 15. května 2017.